

Konwencja w sprawie kontaktów z dziećmi¹

Strasburg, 15 maja 2003 roku

Preambuła

Państwa członkowskie Rady Europy i inni sygnatariusze niniejszej konwencji, mając na uwadze Europejską konwencję z 20 maja 1980 r. o uznawaniu i wykonywaniu orzeczeń dotyczących pieczy nad dzieckiem oraz o przywracaniu pieczy nad dzieckiem;

mając na uwadze Konwencję haską z 25 października 1980 r. w sprawie cywilnych aspektów międzynarodowego uprowadzenia dziecka i Konwencję haską z 19 października 1996 r. o jurysdykcji, prawie właściwym, uznawaniu, wykonywaniu orzeczeń i współpracy w odniesieniu do odpowiedzialności rodzicielskiej i środków ochrony dziecka;

mając na uwadze Rozporządzenie Rady nr 2000/1347/WE z 29 maja 2000 r. w sprawie jurysdykcji, uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich i odpowiedzialności rodzicielskiej za wspólne dzieci;

uznając, że zgodnie z postanowieniami rozmaitych międzynarodowych instrumentów prawnych Rady Europy, jak i art. 3 Konwencji Narodów Zjednoczonych z 20 listopada 1989 r. o prawach dziecka, interes dziecka będzie uwzględniany na pierwszym miejscu;

świadome potrzeby dalszych postanowień w celu zabezpieczenia kontaktów między dzieckiem a jego rodzicami i innymi osobami mającymi rodzinne związki z dziećmi, chronionych przez art. 8 Konwencji z 4 listopada 1950 r. o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności;

uwzględniając art. 9 Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach dziecka przewidujący prawo dziecka, które jest odseparowane od jednego lub obojga rodziców, do utrzymywania regularnych, osobistych związków i bezpośredniego kontaktu z obojgiem rodziców, chyba że jest to sprzeczne z interesami dziecka;

biorąc pod uwagę art. 10 ust. 2 Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach dziecka, który przewiduje prawo dziecka, którego rodzice mają miejsca pobytu w różnych państwach, do regularnego – z wyjątkiem sytuacji nadzwyczajnych – utrzymywania więzi emocjonalnych i bezpośrednich kontaktów z rodzicami;

¹ *European Treaty Series (ETS)* nr 192. Tłumaczenie ma charakter nieoficjalny; źródło: Internetowa Baza Traktatowa Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP (<http://www.msz.gov.pl/Internetowa,Baza,Traktatowa,3995.html>).

przekonane o konieczności uznania, że nie tylko rodzice, ale i dzieci posiadają prawa;

godząc się w konsekwencji na zastąpienie pojęcia „styczności z dziećmi” pojęciem „kontakt z dziećmi”;

mając na uwadze Europejską konwencję o wykonywaniu praw dzieci (ETS nr 160) i konieczność popierania środków, mających na celu udzielanie pomocy dzieciom w sprawach dotyczących kontaktu z rodzicami i innymi osobami mającymi rodzinne związki z dziećmi;

zgadzając się, że dzieci potrzebują kontaktu nie tylko z obojgiem rodziców, ale także i z innymi osobami mającymi rodzinne związki z dziećmi oraz że dla rodziców i tych innych osób ważne jest utrzymywanie kontaktu z dziećmi, zgodnie z dobrem dziecka;

dostrzegając konieczność sprzyjania przyjęciu przez państwa wspólnych zasad odnoszących się do kontaktu z dziećmi, w szczególności w celu umożliwienia zastosowania międzynarodowych regulacji prawnych w tej dziedzinie;

uznając, że środki zapewniające wykonywanie zagranicznych orzeczeń odnoszących się do kontaktów z dziećmi będą prawdopodobnie skuteczniejsze, jeżeli zasady, na których oparte są te zagraniczne orzeczenia, są oparte na zasadach podobnych do przyjętych w państwie, w którym te zagraniczne orzeczenia są wykonywane;

uznając, w przypadkach, gdy dzieci i rodzice i inne osoby mające rodzinne związki z dziećmi żyją w różnych państwach, potrzebę zachęcania władz sądowych do częstszego stosowania kontaktów transgranicznych i zwiększenia zaufania wszystkich zainteresowanych osób, że po upływie okresu takiego kontaktu dzieci powrócą do miejsca stałego zamieszkania;

zwracając uwagę, że ustanowienie skutecznych zabezpieczeń i dodatkowych gwarancji powinno zapewnić powrót dzieci, w szczególności po upływie okresu kontaktu transgranicznego;

zwracając uwagę, że konieczna jest dodatkowa, międzynarodowa regulacja prawna w celu zapewnienia rozwiązań odnoszących się w szczególności do transgranicznych kontaktów z dziećmi;

pragnąc nawiązania współpracy między wszystkimi organami centralnymi i innymi organami w celu popierania i poprawy kontaktu między dziećmi i ich rodzicami i innymi osobami mającymi rodzinne związki z dziećmi, a w szczególności popierania współpracy sądowej w sprawach dotyczących kontaktów transgranicznych;

uzgodniły, co następuje:

ROZDZIAŁ I CELE KONWENCJI I DEFINICJE

Artykuł 1

Cele konwencji

Celami konwencji są:

- a. określenie ogólnych zasad stosowanych przy wydawaniu orzeczeń dotyczących kontaktu;
- b. ustanowienie stosownych zabezpieczeń i gwarancji zapewniających prawidłowe wykonanie takiego kontaktu i bezzwłoczny powrót dzieci po upływie okresu kontaktu;
- c. nawiązanie współpracy między organami centralnymi, władzami sądowymi i innymi organami w celu popierania i poprawy kontaktu między dziećmi i ich rodzicami lub innymi osobami mającymi rodzinne związki z dziećmi.

Artykuł 2

Definicje

Dla celów niniejszej konwencji:

- a. „kontakt” oznacza:
 - i. pobyt dziecka przez określony czas albo jego spotkanie z osobą wymienioną w art. 4 lub 5, z którą dziecko stale nie mieszka;
 - ii. każdą formę komunikacji między dzieckiem i taką osobą;
 - iii. dostarczanie takiej osobie informacji o dziecku, albo dziecku o tej osobie.
- b. „orzeczenie dotyczące kontaktu” oznacza decyzję organu sądowego dotyczącą kontaktu, włącznie z porozumieniem dotyczącym kontaktu, które zostało zatwierdzone przez właściwy organ sądowy lub które zostało sporządzone lub zarejestrowane jako urzędowo poświadczony dokument i jest wykonalne;
- c. „dziecko” oznacza osobę, która nie ukończyła 18 lat wobec której orzeczenie dotyczące kontaktu może być wydane lub wykonane w Umawiającym się Państwie;
- d. „związki rodzinne” oznaczają bliskie związki, takie jak między dzieckiem a jego dziadkami lub rodzeństwem, wynikające z mocy prawa lub mające *de facto* rodzinny charakter.
- e. „organ sądowy” oznacza sąd lub organ administracyjny mający równoważne uprawnienia.

ROZDZIAŁ II

OGÓLNE ZASADY ZNAJDUJĄCE ZASTOSOWANIE DO ORZECZEŃ DOTYCZĄCYCH KONTAKTU

Artykuł 3

Stosowanie zasad

Umawiające się Państwa wprowadzą takie środki prawne i inne, które będą konieczne do zapewnienia, że organy sądowe będą stosować zasady zawarte w tym rozdziale przy wydawaniu, zmianie, zawieszaniu lub uchylaniu orzeczeń dotyczących kontaktów.

Artykuł 4

Kontakt między dzieckiem a jego rodzicami

1. Dziecko i rodzice mają prawo uzyskania i utrzymywania ze sobą regularnych kontaktów.
2. Ograniczenie lub wykluczenie takich kontaktów możliwe jest tylko gdy jest to niezbędne dla dobra dziecka.
3. Gdy utrzymywanie nienadzorowanego kontaktu z jednym z rodziców dziecka nie jest zgodne z dobrem dziecka, należy rozważyć możliwość zastosowania nadzorowanego kontaktu osobistego lub innych form kontaktu z tym rodzicem.

Artykuł 5

Kontakt między dzieckiem a osobami innymi niż jego rodzice

1. Zgodnie z dobrem dziecka, mogą być ustanowione kontakty między dzieckiem i osobami innymi niż jego rodzice, mającymi rodzinne związki z dzieckiem.
2. Umawiające się Państwa mogą rozszerzyć to postanowienie w celu objęcia nim innych osób niż wymienione w ust. 1 pkt a. w przypadku takiego rozszerzenia państwa mogą swobodnie zdecydować, które z form kontaktu określonych w art. 2 pkt a. będą stosowane.

Artykuł 6

Prawo dziecka do informacji, konsultacji i wyrażania swoich opinii

1. Dziecko, uważane przez prawo wewnętrzne za posiadające dostateczne rozeznanie, ma prawo, o ile nie jest to oczywiście sprzeczne z jego dobrem, do:
 - otrzymania wszystkich istotnych informacji,
 - uwzględnienia go w procesie konsultacji,
 - wyrażania swoich opinii.
2. Należy przywiązywać odpowiednią wagę do tych opinii oraz dających się ustalić

życzeń i uczuć dziecka.

Artykuł 7

Rozstrzyganie sporów dotyczących kontaktu

Przy rozstrzyganiu sporów dotyczących kontaktu organ sądowy powinien podjąć właściwe środki:

- a. aby zapewnić, że oboje rodzice będą świadomi znaczenia – dla ich dziecka i każdego z nich – nawiązania i utrzymywania regularnych kontaktów z ich dzieckiem;
- b. aby zachęcać rodziców i inne osoby mające rodzinne związki z dzieckiem do zawierania polubownych porozumień w sprawie kontaktu, w szczególności poprzez mediację lub inne środki rozstrzygania sporów;
- c. aby przed podjęciem decyzji zapewnić posiadanie wystarczających informacji, w szczególności uzyskanych od osób, którym przysługuje odpowiedzialność rodzicielska, dla podjęcia decyzji zgodnej z dobrem dziecka, a gdy zachodzi taka potrzeba, uzyskać dalsze informacje z innych odpowiednich źródeł lub od innych właściwych osób.

Artykuł 8

Porozumienia dotyczące kontaktu

1. Umawiające się Państwa powinny zachęcać, w sposób jaki uznają za odpowiedni, rodziców i inne osoby mające rodzinne związki z dzieckiem, aby przy zawieraniu lub zmianie porozumień dotyczących kontaktu z dzieckiem przestrzegały zasad wskazanych w art. 4-7. Zalecane jest, aby porozumienia te były sporządzane na piśmie.
2. Z wyjątkiem gdy prawo krajowe stanowi inaczej, organy sądowe powinny na wniosek potwierdzać porozumienie dotyczące kontaktu z dzieckiem, chyba że jest ono sprzeczne z dobrem dziecka.

Artykuł 9

Wykonanie orzeczeń dotyczących kontaktów

Umawiające się Państwa podejmą wszelkie właściwe środki dla zapewnienia wykonania orzeczeń dotyczących kontaktów.

Artykuł 10

Zabezpieczenia i gwarancje dotyczące kontaktu

1. Każde z Umawiających się Państw wprowadzi i będzie propagować stosowanie zabezpieczeń i gwarancji. Każde umawiające się państwo zakomunikuje, poprzez swój organ centralny, Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy w terminie trzech miesięcy od wejścia w życie niniejszej konwencji w stosunku do tego państwa, przynajmniej trzy kategorie zabezpieczeń i gwarancji, które będą dostępne w jego

prawie krajowym obok zabezpieczeń i gwarancji wymienionych w art. 4 ust. 3 i art. 14 ust. 1 lit. b. niniejszej konwencji. Zmiany w zakresie dostępnych zabezpieczeń i gwarancji będą komunikowane niezwłocznie.

2. Gdy wymagają tego okoliczności sprawy, organ sądowy może w każdym czasie zastrzec dla orzeczenia dotyczącego kontaktu zabezpieczenia i gwarancje, tak w celu zapewnienia wykonania orzeczenia jak i w celu spowodowania, że po upływie okresu kontaktu dziecko powróci do miejsca zwykłego pobytu i że nie zostanie bezprawnie wywiezione.
 - a. Zabezpieczenia i gwarancje wykonania orzeczenia mogą obejmować w szczególności:
 - nadzór nad kontaktem;
 - zobowiązanie osoby do pokrycia kosztów podróży i pobytu dziecka i – jeśli jest to uzasadnione – innej osoby towarzyszącej dziecku;
 - kaucja składana przez osobę, pod której pieczę dziecko stale pozostaje, dla zapewnienia, że nie przeszkodzi osobie ubiegającej się o kontakt z dzieckiem w realizacji tego kontaktu;
 - nałożenie kary pieniężnej na osobę, pod której pieczę dziecko stale pozostaje, w sytuacji odmowy przez tę osobę zastosowania się do postanowień orzeczenia dotyczącego kontaktu.
 - b. Zabezpieczenia i gwarancje dla zapewnienia powrotu dziecka lub zapobieżenia jego bezprawnemu wywiezieniu mogą obejmować w szczególności:
 - złożenie paszportów lub dokumentów tożsamości i – jeśli to właściwe – dokumentu wskazującego, że osoba ubiegająca się o kontakt powiadomiła właściwą władzę konsularną o takim przekazaniu w czasie kontaktu;
 - gwarancje finansowe;
 - zabezpieczenia na majątku;
 - zobowiązania lub przyrzeczenia wobec sądu;
 - zobowiązanie osoby realizującej kontakt z dzieckiem do regularnego zgłaszania się wraz z dzieckiem przed właściwy organ, taki jak urząd do spraw młodzieży, posterunek policji – w miejscu, gdzie kontakt ma być realizowany;
 - zobowiązanie osoby ubiegającej się o kontakt do przedstawienia dokumentu wydanego przez państwo, w którym kontakt ma być realizowany, poświadczającego uznanie i stwierdzenie wykonalności orzeczenia dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej lub orzeczenia dotyczącego kontaktu lub też obu tych orzeczeń, albo przed wydaniem orzeczenia dotyczącego kontaktu albo przed rozpoczęciem kontaktu;
 - nałożenie warunków w odniesieniu do miejsca kontaktu i – jeśli to właściwe – zgłoszenie do krajowego lub międzynarodowego systemu informacyjnego zakazu opuszczania przez dziecko państwa, w którym kontakt ma być zrealizowany.
3. Wszelkie takie zabezpieczenia i gwarancje powinny mieć formę pisemną lub być potwierdzone na piśmie i powinny stanowić część orzeczenia dotyczącego kontaktu lub potwierdzonego porozumienia.

4. Jeśli zabezpieczenia i gwarancje mają być wykonane w innym Umawiającym się Państwie, organ sądowy będzie stosował przede wszystkim takie zabezpieczenia i gwarancje, jakie mogą być wykonane w tym Umawiającym się Państwie.

ROZDZIAŁ III

ŚRODKI DLA WSPIERANIA I POPRAWY KONTAKTÓW TRANSGRANICZNYCH

Artykuł 11

Organy centralne

1. Każde Umawiające się Państwo wyznaczy organ centralny, który spełnia funkcje przewidziane przez konwencję w o przypadku kontaktów transgranicznych.
2. Państwa federacyjne i państwa, w których obowiązuje więcej niż jeden system prawny, lub które mają terytoria autonomiczne, zachowują prawo do wyznaczenia kilku organów centralnych i określają ich kompetencje. Gdy państwo wyznacza kilka organów centralnych, wyznaczy ono organ centralny, do którego można kierować wszelką korespondencję w celu dalszego przekazania jej właściwemu organowi centralnemu.
3. O wszelkich decyzjach podjętych na podstawie niniejszego artykułu należy zawiadomić Sekretarza Generalnego Rady Europy.

Artykuł 12

Obowiązki organów centralnych

Organy centralne Umawiających się Państw będą:

- a. współpracować ze sobą i popierać współpracę między właściwymi organami w swoich państwach, włączając organy sądowe, dla osiągnięcia celów konwencji. Powinny one działać z całą niezbędną w takich sprawach starannością;
- b. w celu ułatwienia wdrażania konwencji przekazywać, na wniosek, informacje o przepisach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, w tym kontaktów, bardziej szczegółowe informacje co do zabezpieczeń i gwarancji w uzupełnieniu informacji już przekazanych stosownie do art. 10 ust. 1, a także o dostępnych usługach (w tym usługach prawnych, opłacanych ze środków publicznych lub innych), jak również o zmianach w zakresie tych przepisów i usług;
- c. podejmować wszelkie niezbędne działania dla ujawnienia miejsca, w którym dziecko przebywa;
- d. zapewniać przekazywanie wniosków właściwych organów o udzielenie informacji w kwestiach prawnych lub faktycznych dotyczących toczącego się postępowania;
- e. wzajemnie informować się o wszelkich problemach, jakie mogą wynikać przy stosowaniu niniejszej konwencji, a także, w miarę możliwości, usuwać

przeszkody w jej stosowaniu.

Artykuł 13

Współpraca międzynarodowa

1. Organy sądowe, organy centralne, organy do spraw socjalnych i inne organy zainteresowanych Umawiających się Państw, działając w zakresie swoich kompetencji, współpracują w odniesieniu do postępowań dotyczących kontaktów transgranicznych.
2. Organy centralne, w szczególności, pomagają organom sądowym Umawiających się Państw w komunikowaniu się ze sobą i uzyskiwaniu informacji i pomocy, jakie mogą być im potrzebne do osiągnięcia celów tej konwencji.
3. W sprawach transgranicznych organy centralne pomagają dzieciom, rodzicom i innym osobom mającym rodzinne związki z dzieckiem, w szczególności we wszczęciu postępowania dotyczącego kontaktów transgranicznych.

Artykuł 14

Uznawanie i wykonywanie orzeczeń dotyczących kontaktów transgranicznych

1. Umawiające się Państwa zapewnią, zgodnie z odpowiednimi instrumentami międzynarodowymi, o ile mają one zastosowanie:
 - a. system uznawania i wykonania orzeczeń dotyczących kontaktu i pieczy nad dzieckiem wydanych w innych Umawiających się Państwach;
 - b. procedurę, w której orzeczenia dotyczące kontaktu i pieczy nad dzieckiem wydane w innych Umawiających się Państwach, mogą zostać uznane i uzyskać stwierdzenie wykonalności zanim dojdzie do kontaktu w państwie wezwanym.
2. Jeśli Umawiające się Państwo uzależnia uznanie lub wykonanie zagranicznego orzeczenia od istnienia umowy międzynarodowej lub wzajemności, może uznać niniejszą konwencję za podstawę prawną dla uznania lub wykonania zagranicznego orzeczenia.

Artykuł 15

Warunki wykonywania orzeczeń dotyczących kontaktów transgranicznych

Organ sądowy Umawiającego się Państwa, w którym ma być wykonane orzeczenie dotyczące kontaktu transgranicznego wydane w innym Umawiającym się Państwie, może przy uznawaniu lub stwierdzaniu wykonalności takiego orzeczenia, albo

w każdym późniejszym czasie, określić lub dostosować warunki jego wykonania, jak również związane z nim zabezpieczenia lub gwarancje, jeżeli jest to konieczne, aby umożliwić realizację kontaktu, pod warunkiem, że zasadnicze elementy orzeczenia są zachowane i że wzięto pod uwagę w szczególności zmiany okoliczności i uzgodnienia dokonane przez osoby zainteresowane. W żadnym wypadku orzeczenie zagraniczne nie może podlegać ocenie co do jego istoty.

Artykuł 16

Powrót dziecka

1. W przypadku, gdy po upływie okresu kontaktu transgranicznego opartego na orzeczeniu dotyczącym kontaktu, dziecko nie powraca, właściwe organy, na wniosek, zapewnią natychmiastowy powrót dziecka przez zastosowanie odpowiednich instrumentów międzynarodowych, jeśli znajdują zastosowanie, zastosowanie prawa wewnętrznego i – jeśli to właściwe – poprzez wykonanie zabezpieczeń i gwarancji przewidzianych w orzeczeniu dotyczącym kontaktu.
2. Decyzja dotycząca powrotu dziecka powinna być wydana, jeśli tylko możliwe, w terminie sześciu tygodni od daty złożenia wniosku.

Artykuł 17

Koszty

Z wyjątkiem kosztów powrotu, Umawiające się Państwa zobowiązują się nie obciążać wnioskodawcy kosztami żadnych czynności podjętych na podstawie tej konwencji przez organy centralne tych państw w imieniu wnioskodawcy.

Artykuł 18

Język

1. Z zastrzeżeniem innych szczególnych uzgodnień pomiędzy zainteresowanymi organami centralnymi:
 - a. zawiadomienia kierowane do organu centralnego państwa wezwanego sporządza się w języku urzędowym lub jednym z języków urzędowych tego państwa albo dołącza się do nich tłumaczenia na taki język;
 - b. organ centralny państwa wezwanego powinien jednak przyjąć zawiadomienie sporządzone w języku angielskim lub francuskim albo z dołączonym tłumaczeniem na jeden z tych języków.
2. Zawiadomienia kierowane przez organ centralny państwa wezwanego, w tym także wyniki przeprowadzonych czynności wyjaśniających, mogą być sporządzane w języku urzędowym lub jednym z języków urzędowych tego państwa albo w języku angielskim lub francuskim.
3. Jednakże Umawiające się Państwo może, przez złożenie oświadczenia Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy, wyłączyć stosowanie albo języka francuskiego albo angielskiego na podstawie przepisów ustępów 1 i 2 niniejszego artykułu, we wszelkich wnioskach, korespondencji lub innych dokumentach wysyłanych do jego organów centralnych.

ROZDZIAŁ IV

STOSUNEK DO INNYCH INSTRUMENTÓW

Artykuł 19

Stosunek do Europejskiej konwencji o uznawaniu i wykonywaniu orzeczeń dotyczących pieczy nad dzieckiem oraz o przywracaniu pieczy nad dzieckiem

Nie stosuje się art. 11 ust. 2 i 3 Europejskiej konwencji z dnia 20 maja 1980 r. (ETS nr 105) o uznawaniu i wykonywaniu orzeczeń dotyczących pieczy nad dzieckiem oraz o przywracaniu pieczy nad dzieckiem, w stosunkach między Państwami-Stronami tej konwencji, które są również Stronami niniejszej konwencji.

Artykuł 20

Stosunek do innych instrumentów

1. Konwencja ta nie ma wpływu na inne instrumenty międzynarodowe, których stronami są lub staną się Umawiające się Państwa i które zawierają postanowienia dotyczące spraw regulowanych niniejszą konwencją. W szczególności konwencja ta nie uchybia stosowaniu następujących międzynarodowych instrumentów prawnych:
 - a. Konwencji haskiej z 5 października 1961 r. o właściwości organów i prawie właściwym w zakresie ochrony małoletnich,
 - b. Europejskiej konwencji z 20 maja 1980 r. o uznawaniu i wykonywaniu orzeczeń dotyczących pieczy nad dzieckiem oraz o przywracaniu pieczy nad dzieckiem, z zastrzeżeniem art. 19 powyżej,
 - c. Konwencji haskiej z 25 października 1980 r. dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę,
 - d. Konwencji haskiej z 19 października 1996 r. o jurysdykcji, prawie właściwym, uznawaniu, wykonywaniu orzeczeń i współpracy w odniesieniu do odpowiedzialności rodzicielskiej i środków ochrony dziecka.
2. Konwencja nie stoi na przeszkodzie zawieraniu przez Strony umów międzynarodowych uzupełniających lub rozwijających postanowienia niniejszej konwencji albo rozszerzających zakres ich stosowania.
3. Umawiające się Państwa, które są członkami Wspólnoty Europejskiej, w swoich wzajemnych stosunkach stosują zasady prawa wspólnotowego i tym samym nie stosują zasad wynikających z niniejszej konwencji, za wyjątkiem przypadków, w których prawo wspólnotowe nie reguluje określonego zagadnienia.

ROZDZIAŁ V

ZMIANY KONWENCJI

Artykuł 21

Zmiany

1. Każda propozycja zmiany niniejszej konwencji składana przez stronę będzie przedstawiona Sekretarzowi Generalnemu i przekazana przez niego wszystkim państwom członkowskim Rady Europy, Sygnatariuszom, Stronom, Wspólnocie Europejskiej, państwom zaproszonym do podpisania niniejszej konwencji zgodnie z postanowieniami art. 22 i państwom zaproszonym do przystąpienia do

Konwencji zgodnie z postanowieniami art. 23.

2. Każda propozycja zmiany składana przez Stronę będzie przedstawiona Europejskiemu Komitetowi ds. Współpracy Prawnej (CDJC), który przedłoży Komitetowi Ministrów swoją opinię o proponowanej zmianie.
3. Komitet Ministrów rozważy proponowaną zmianę i opinię przedłożoną przez CDJC i po konsultacji ze Stronami niniejszej konwencji, które nie są członkami Rady Europy, może przyjąć zmianę.
4. Tekst zmiany przyjętej przez Komitet Ministrów zgodnie z postanowieniami ustępu 3 niniejszego artykułu będzie przekazany Stronom do przyjęcia.
5. Każda zmiana przyjęta zgodnie z postanowieniami ustępu 3 niniejszego artykułu wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie jednego miesiąca od dnia, w którym wszystkie Strony poinformowały Sekretarza Generalnego o przyjęciu zmiany.

ROZDZIAŁ VI PRZEPISY KOŃCOWE

Artykuł 22

Podpisanie i wejście w życie

1. Konwencja jest otwarta do podpisu dla państw członkowskich Rady Europy i innych państw, które uczestniczyły w pracach nad nią oraz dla Wspólnoty Europejskiej.
2. Konwencja podlega ratyfikacji, przyjęciu lub zatwierdzeniu. Dokumenty ratyfikacyjne, przyjęcia lub zatwierdzenia składa się Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy.
3. Konwencja wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia wyrażenia przez trzy państwa, w tym przynajmniej dwa państwa członkowskie Rady Europy, zgody na związanie się niniejszą konwencją, zgodnie z postanowieniami poprzedniego ustępu.
4. W odniesieniu do każdego państwa, o którym mowa w ust. 1, a także Wspólnoty Europejskiej, które następnie wyrażą zgodę na związanie się niniejszą konwencją, wchodzi ona w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia złożenia dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia lub zatwierdzenia.

Artykuł 23

Przystąpienie do konwencji

1. Po wejściu w życie niniejszej konwencji, Komitet Ministrów Rady Europy po konsultacji ze Stronami, może zaprosić do przystąpienia do Konwencji państwo nie będące członkiem Rady Europy, które nie uczestniczyło w pracach nad Konwencją. Decyzję o zaproszeniu podejmuje się większością głosów, o której mowa w art. 20 lit. d) Statutu Rady Europy, przy jednogłośniej zgodzie przedstawicieli

Umawiających się Państw, uprawnionych do zasiadania w Komitecie.

2. W stosunku do państwa przystępującego Konwencja wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia złożenia dokumentu przystąpienia Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy.

Artykuł 24

Zakres terytorialny

1. Każde państwo lub Wspólnota Europejska, w chwili podpisywania lub składania dokumentów ratyfikacyjnych, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia, może określić terytorium lub terytoria, na których stosuje się postanowienia niniejszej konwencji.
2. Każda strona Konwencji, w dowolnym terminie późniejszym, może, przez złożenie oświadczenia Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy, rozszerzyć zakres stosowania niniejszej konwencji na inne terytorium lub terytoria, wskazane w oświadczeniu. W stosunku do takiego terytorium Konwencja wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia otrzymania takiego oświadczenia przez Sekretarza Generalnego.
3. Każde oświadczenie złożone zgodnie z przepisami ustępów poprzedzających, w odniesieniu do któregośkolwiek terytorium wskazanego w oświadczeniu, może zostać wycofane przez notyfikację skierowaną do Sekretarza Generalnego. Wycofanie wywiera skutek pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia przyjęcia przez Sekretarza Generalnego takiego zawiadomienia.

Artykuł 25

Zastrzeżenia

W stosunku do niniejszej konwencji nie można składać żadnych zastrzeżeń.

Artykuł 26

Wypowiedzenie

1. Każda strona może w każdym czasie wypowiedzieć niniejszą konwencję w drodze notyfikacji skierowanej do Sekretarza Generalnego Rady Europy.
2. Wypowiedzenie wywiera skutek pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia otrzymania zawiadomienia przez Sekretarza Generalnego.

Artykuł 27

Zawiadomienia

Sekretarz Generalny Rady Europy zawiadamia państwa członkowskie Rady Europy, Państwa-Sygnatariuszy, Państwa Strony, Wspólnotę Europejską, każde

państwo, które zostało zaproszone do podpisania Konwencji zgodnie z art. 22 i każde państwo zaproszone do przystąpienia do niniejszej Konwencji zgodnie z art. 23, o:

- a. każdym podpisaniu Konwencji;
- b. złożeniu dokumentów ratyfikacyjnych, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia;
- c. każdej dacie wejścia w życie Konwencji, zgodnie z jej art. 22 i 23;
- d. każdej zmianie przyjętej zgodnie art. 21 i dacie wejścia w życie takiej zmiany;
- e. każdym oświadczeniu złożonym zgodnie z postanowieniem art. 18;
- f. każdym wypowiedzeniu złożonym zgodnie z postanowieniami art. 26;
- g. wszelkich innych czynnościach, zawiadomieniach i oświadczeniach, w szczególności dokonanych na podstawie art. 10 i 11 niniejszej konwencji.

Na dowód powyższego niżej podpisani, właściwie do tego upoważnieni, podpisali niniejszą konwencję.

Sporządzono w Strasburgu dnia 15 maja 2003 roku w językach angielskim i francuskim, przy czym oba teksty są jednakowo autentyczne, w jednym egzemplarzu, który zostanie złożony w archiwum Rady Europy. Sekretarz Generalny Rady Europy przekaze jego uwierzytelnione odpisy każdemu państwu członkowskiemu Rady Europy i innym państwom, które uczestniczyły w pracach nad tą konwencją, Wspólnocie Europejskiej i każdemu innemu państwu zaproszonemu do przystąpienia do niniejszej konwencji.